

VNG KENNISDAG

30 juni 2025

Congrescentrum 1931, Den Bosch

Academie

Monitoring bestaanszekerheid: van idee naar uitvoering

10 april 2025

Korte introductie

Wat vragen/stellingen vooraf

**Wat is de link tussen het begrip
bestaanszekerheid en je huidige
werkzaamheden?**

**Bestaanszekerheid betekent voor iedereen
iets anders**

**Bestaanszekerheid is fundamenteel anders
dan brede welvaart, sociale ongelijkheid of
armoede/schuldenmonitoring**

**Het begrip bestaanszekerheid is te politiek
geworden**

Wat versta jij onder bestaanszekerheid?

Achtergrond

Aanleiding en achtergrond

- Bestaanszekerheid: actueel thema in het publieke debat
- Commissie sociaal minimum: focus op economisch deel
- VNG-definitie: handvaten voor gemeenten
- CBS: veel kennis over armoede en brede welvaart

→ Vooronderzoek: hoe kunnen we bestaanszekerheid definiëren en monitoren?

Doel van het vooronderzoek

In kaart brengen hoe het brede begrip bestaanszekerheid gedefinieerd en gemonitord zou kunnen worden, op basis van bestaande databronnen uit registers en enquêtes:

- 1) Vaststellen werkdefinitie bestaanszekerheid.
- 2) Inventariseren beschikbaarheid en bruikbaarheid databronnen.
- 3) Het verkennen van mogelijke methoden voor het monitoren van het begrip bestaanszekerheid, die recht doet aan de clustering van de onderliggende, multidimensionale aspecten.

Publicatie bevindingen: [Vooronderzoek bestaanszekerheid | CBS](#)

Werkdefinitie bestaanszekerheid

Werkdefinitie bestaanszekerheid

O.b.v. literatuuronderzoek en expertgroep vanuit:

- Brightlands Elsalab UM
- CBS
- Divosa
- Nibud
- SCP
- SZW

“Bestaanszekerheid is de toestand waarin mensen de middelen en mogelijkheden hebben én ervaren om te (blijven) voorzien in hun primaire en secundaire levensbehoeften.”

Beschikbare databronnen (registers en enquêtes)

Vier vormen van kapitaal

- Economisch Kapitaal

“Economisch kapitaal heeft betrekking op hulpbronnen die materieel van aard zijn (zoals inkomen en financieel vermogen) of die in belangrijke mate bepalend zijn voor de materiële welvaartspositie (zoals de opleiding, die mensen voorbereidt en selecteert voor de arbeidsmarkt). Ook de positie op de arbeidsmarkt zelf maakt deel uit van het economisch kapitaal.”

- Sociaal Kapitaal

“Sociaal kapitaal betreft de sociale netwerken waar mensen op kunnen terugvallen voor sociale of professionele steun. Sociale steun wordt gevormd door de alledaagse hulp via contacten met familie en vrienden en de kwaliteit van die relaties (bv. mantelzorg of hulp bij geldzorgen). Bij professionele steun gaat het erom in hoeverre anderen je in het leven vooruit kunnen brengen, bijvoorbeeld door te helpen bij het vinden van een (betere) baan.”

- Cultureel Kapitaal

“Cultureel kapitaal heeft meerdere uitingsvormen: taal en communicatie, maar ook smaken, voorkeuren en leefstijlen die al dan niet passend zijn bij een bepaald milieu of sociale context.” Zo is het in bepaalde werkkringen bijvoorbeeld gebruikelijk om in “nette” kleding naar kantoor te komen, of wordt er bepaald jargon gebruikt.

- Persoonlijk Kapitaal

“Persoonlijk kapitaal heeft betrekking op persoonseigen kenmerken: de fysieke en mentale gezondheid en de aanwezigheid van uiterlijke kenmerken waardoor iemand aantrekkelijk wordt gevonden.”

Economisch kapitaal

“Economisch kapitaal heeft betrekking op hulpbronnen die materieel van aard zijn (zoals inkomen en financieel vermogen) of die in belangrijke mate bepalend zijn voor de materiële welvaartspositie (zoals de opleiding, die mensen voorbereidt en selecteert voor de arbeidsmarkt). Ook de positie op de arbeidsmarkt zelf maakt deel uit van het economisch kapitaal.”

- (Huishoud)inkomen
- Economische/financiële zelfstandigheid
- Opleidingsniveau
- Werkzekerheid
- Vermogen
- Schulden
- Uitkering
- Toeslagen
- Pensioen
- Arbeidsduur
- Sector van baan
- Woningkenmerken
- Verduurzaming

Sociaal kapitaal

“Sociaal kapitaal betreft de sociale netwerken waar mensen op kunnen terugvallen voor sociale of professionele steun. Sociale steun wordt gevormd door de alledaagse hulp via contacten met familie en vrienden en de kwaliteit van die relaties (bv. mantelzorg of hulp bij geldzorgen). Bij professionele steun gaat het erom in hoeverre anderen je in het leven vooruit kunnen brengen, bijvoorbeeld door te helpen bij het vinden van een (betere) baan.”

- Vrijwilligerswerk
- Lidmaatschap verenigingen
- Sociaal netwerk
- Familie + gezin
- Relatie
- Status sociaal netwerk

Cultureel kapitaal

“Cultureel kapitaal heeft meerdere uitingsvormen: taal en communicatie, maar ook smaken, voorkeuren en leefstijlen die al dan niet passend zijn bij een bepaald milieu of sociale context.” Zo is het in bepaalde werkkringen bijvoorbeeld gebruikelijk om in “nette” kleding naar kantoor te komen, of wordt er bepaald jargon gebruikt.

- Vertrouwen
 - Overheid
 - Politiek
 - Samenleving als geheel
- Afstand tot voorzieningen

Persoonlijk kapitaal

“Persoonlijk kapitaal heeft betrekking op persoonseigen kenmerken: de fysieke en mentale gezondheid en de aanwezigheid van uiterlijke kenmerken waardoor iemand aantrekkelijk wordt gevonden.”

- Vaardigheden
 - Digitaal
 - Lees/taal
- Gezondheid
 - Ervaren gezondheid
 - Zorgkosten
 - Medicijngebruik
- WMO/WLZ gebruik
- Leeftijd
- Bezit auto/rijbewijs

Enquêtes

- Gezondheidsenquête
- Gezondheidsmonitor
- Nederland in Beeld
- Sociale samenhang
- WOO N
- EBB
- Leefsituatie Onderzoek (EU-SILC)
- Veiligheidsmonitor

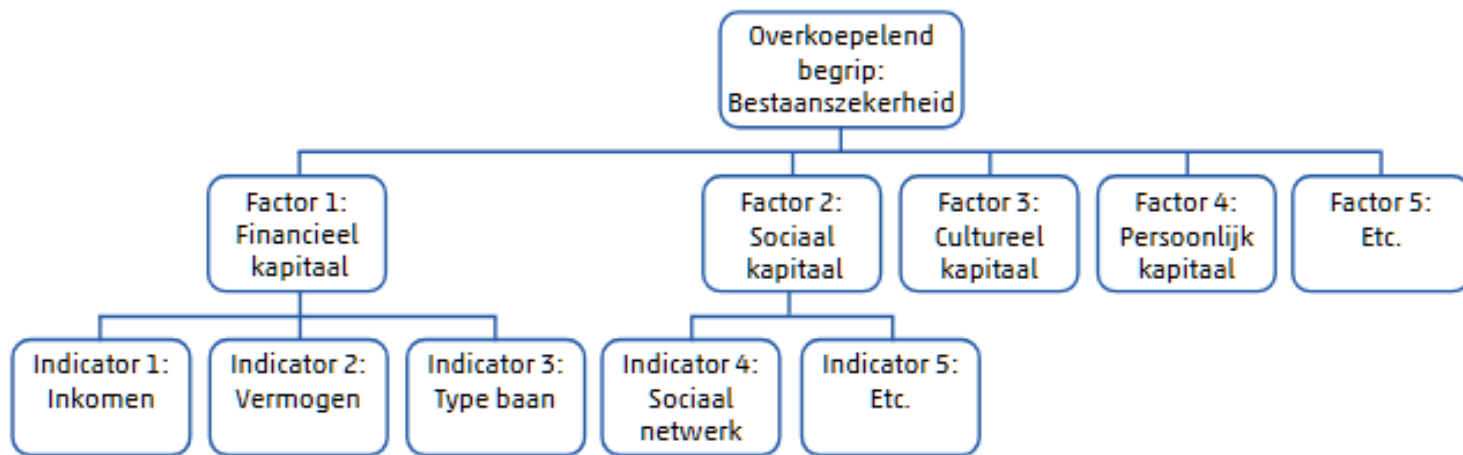
Methodologie

Factoranalyse

- Geen consensus over indeling → data laten spreken

4.1.1 Schematische weergave factoranalyse (fictief)

Stappen factoranalyse

1. Aantal factoren zoeken
2. Selecteren van definitieve factoren
 - a) Indeling maken
 - b) Modelkwaliteit testen
 - c) Meet je bestaanszekerheid?
3. Factorscores berekenen (op individueel niveau, daarna aggregeren)

Voor- en nadelen

Voordelen:

- Zoekt structuur in data, datareductie
- Laat data spreken, relatief objectieve methode
- Maak samenhang in variabelen zichtbaar

Nadelen:

- Levert niet altijd een bruikbaar resultaat op
- Enquêtedata lastiger te integreren, 1 enquête wel mogelijk

Conclusies

- Nog geen definitieve consensus over monitoring bestaanszekerheid
- Factoranalyse mogelijke oplossing
- Beleidsrelevantie → domeinoverstijgend kijken naar factoren in samenhang + verschillende groepen
- Vervolg? → Dashboard + samenvattend rapport

En nu jullie

**Wanneer en hoe zou je een monitoring voor
bestaanszekerheid gebruiken?**

**Welke indicatoren mogen wat jullie betreft
absoluut niet missen in een monitor
bestaanszekerheid?**

**Wat is er nodig om een dergelijke
monitoring beleidsrelevant te maken?**

Hebben jullie nog andere ideeën bij deze methode?

Voor wat er **feitelijk** gebeurt

Scan de QR code
voor alle naslag
van de VNG
Kennisdag

Samen leren voor een beter Nederland

